

መስከረም 24 ቀን 2011 ዓ.ም

ዳኞች፡ብርሃኑ አመነው

በዕውቀት በላይ

እንደሻው አዳነ

ሃይሉ ነጋሽ

እትመት አሰፋ

አመልካች፤ የአማራ ብ/ክ/መ/ፍትህ ቢሮ

ተጠሪዎች፡1ኛ/ፈንቴ ንጉስ

2ኛ/ታድሎ ጥላሁን

3ኛ/ምናለ ዳኛው

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ ተጠሪዎች የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ህግ አንቀጽ 453/2/ ተላልፈው ሀሰተኛ ምስክርነት ቃል ሰጥተዋል ተብሎ ከቀረበባቸው ክስ በነጻ እንዲሰናበቱ በስር ፍርድ ቤት የተሰጠው ፍርድ አግባብነት ለመመርመር የቀረበ ነው።

የጉዳዩ አመጣጥ ሲታይ እነ ቁስ ወርቁ ገላዬ /9 ሰዎች/በተጠረጠሩበት የደን እንጨት መቁረጥ ወንጀል የአሁኖቹ ተጠሪዎች በፎገራ ወረዳ ፖሊስ ጣቢያ ላይ በምስክርነት ቀርበው ተጠርጣሪዎቹ ጥር 24 ቀን 2008 ዓ.ም ከቀኑ 6:30 ላይ ፎገራ ወረዳ ምንጡራ ቀበሌ ሸንቦቆ ጎጥ ከተባለው ቦታ የማህበራት የተፈጥሮ ደን የሆነውን ሁሉም ተከላሾች መጥረቢያ በመያዝ ደኑን ሲጨፈጭፋ አይተናል በማለት ቃል ከሰጡ በኋላ የአቃቤ ህግ ምስክር ሆነው በፎገራ ወረዳ ፍርድ ቤት የምስክርነት ቃላቸውን በ07/10/08 ዓ.ም

ሲሰጡ ሁሉም ተከላሾች መጥረቢያ ይዘው ሲቆጠሩ አላየንም በማለታቸው ደንቆርጠዋል ተብለው ክስ የቀረበባቸው ተከላሾቹ በ21/10/08 ዓ.ም በተሰጠ ፍርድ በነጻ እንዲሰናበቱ ስለተወሰነ ተጠሪዎች የወንጀል ህግ አንቀጽ 32/1/ሀ እና 453/2/ ተላልፈው ሀሰተኛ ምስክርነት ሰጥተዋል በሚል ክስ የቀረበባቸው ሲሆን ተጠሪዎች ክሱን ክደው ስለተከራከሩ ክሱን በመጀመሪያ የዳኝነት ስልጣን የተመለከተው የደቡብ ጎንደር ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የግራቀኙን ማስረጃ ሰምቶና መርምሮ ተጠሪዎች የተመሰከረባቸውን በመከላከያ ማስረጃ አላስተባበሉም በማለት በተከሰሱበት አንቀጽ ስር ጥፋተኛ ናቸው በማለት እያንዳንዳቸው በ6ወር ቀላል እስራት እንዲቀጡ ወሳኔ ሰጥቷል።ተጠሪዎች በዚህ ወሳኔ ቅር ተሰኝተው ለአማራ ብ/ክ/መ/ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ በማቅረባቸው ፍርድ ቤቱ ግራቀኙን አከራክሮ የተጠሪዎች ድርጊት ጥፋት መሆኑን ለማስረዳት በአቃቤ ህግ በኩል የቀረበው ማስረጃ ተጠሪዎች በፖሊስ የምርመራ መዝገብ የሰጡት የምስክርነት ቃል እና ከዚህ ጋር ማነጻጸሪያ ሆኖ የቀረበው ተጠሪዎች ፍርድ ቤት ቀርበው ቃለ መሃላ ፈጽመው የሰጡት ምስክርነት ቃል ብቻ ስለመሆኑ ገልጾ በፖሊስ የምርመራ ወቅት የሚሰጠው ምስክርነት ቃል ፍርድ ቤት ከተሰጠ ምስክርነት ቃል ጋር ተነጻጽሮ የትኛው ትክክለኛ ነው የሚለውን ለመለየት ተጨማሪ ማስረጃ እንደሚያስፈልግ ከዚህም ባሻገር ከጅምሩም ቢሆን የወንጀል ህግ አንቀጽ 453 የሚሸፍነው ዳኝነት ወይም ዳኝነት ነክነት ባለው ሂደት ላይ የሚሰጥ ምስክርነትን ቃል የሚመለከት ስለመሆኑና ፖሊስ ስልጣንና ተግባር እንዲሁም የወንጀል ምርመራ ሂደት ዳኝነት ነክነት ያለው ተግባር ነው ተብሎ በዚህ አንቀጽ ስር ሊሸፈን እንደማይገባ በማተት የስር ፍርድ ቤት በተጠሪዎች ላይ ያስተላለፈውን የጥፋተኝነትና የቅጣት ወሳኔ በመሻር ተጠሪዎች በነጻ እንዲሰናበቱ ወሳኔ ሰጥቷል።አመልካች በዚህ ወሳኔ ቅር ተሰኝቶ ለክልሉ ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አቤቱታ ያቀረበ ቢሆንም ተቀባይነት አላገኘም።

ለዚህ ሰበር ችሎት አቤቱታ የቀረበው በዚህ ላይ ሲሆን የአመልካች ሰበር አቤቱታ ይዘት ባጭሩ የፖሊስ ተቋም የዳኝነት ነክነት ያለው ተቋም አይደለም ተብሎ በስር ፍርድ ቤት የተሰጠው ትርጉም የፖሊስ ተቋም በወንጀል ጉዳይ የመጀመሪያ የምስክርነት ቃል የሚሰጥበትና አቃቤ ህግም ይህንኑ መሰረት አድረጎ ክስ የማቅረብ ወይም ያለማቅረብ ጉዳይ ወሳኔ የሚሰጥበት ስለሆነ በስር ፍርድ ቤት የፖሊስ ተቋም የዳኝነት ነክነት ተግባር የሚፈጸሚበት አይደለም ተብሎ የተሰጠው ትርጉም መሰረታዊ የህግ ስህተት

የተፈጸመበት ነው። በማለት እንዲታረም ጠይቋል። የአመልካች ሰበር አቤቱታ በሰበር አጣሪ ችሎት ተመርምሮ ተጠሪዎች እነ ቁስ ወርቁ ገላየ 9 ሰዎች በተከሰሱበት የደን መቁረጥ ወንጀል ምርመራ በፎገራ ወረዳ ፖሊስ ጽ/ቤት ቀርበው ወንጀሉ ሲፈጸም የተመለከቱ መሆኑን መስክረው በፍ/ቤት ደግሞ የአቃቤ ህግ ምስክር ሆነው ቀርበው በፖሊስ የሰጡትን ቃል በመለወጣቸው ከቀረበዋቸው ክስ በነጻ እንዲሰናበቱ የተሰጠው ወሳኔ የወንጀል ህጉን አንቀጽ 453/2/ አያሟላም ተብሎ ወድቅ መደረጉ አግባብነት ከመሰረታዊ ማስረጃ ምዘና መርህ አንጻር ለመመርመር በሚል ጭብጥ ተይዞ ተጠሪዎች መልስ እንዲሰጡ ተደርጓል። በተጠሪዎች በኩል የቀረበው መልስ ባጭሩ በቀበሌው ወስጥ በህዝብ ተመራጭነት በተሰጣቸው ሃላፊነት ድርጊቱ በፖሊስ እንዲጣራ ከመጠየቅ ወጪ የድርጊቱን ፈጻሚ ማነንነት እንደማያውቁ ለፖሊስ ገልጸው እያለ ፖሊስ በማስፈራራትና በማንገራገር እነሱ ያላሉትን ቃል በመመዘገብ ሳያነብላቸው እንዳስፈረማቸው ጠቅሰው ፍርድ ቤት ሲቀርቡ ትክክለኛውን እውነታ የምስክርነት ቃል የሰጡ ስለሆሙና የስር ፍርድ ቤትም ይህንኑ መሰረት አድርጎ በነጻ ማሰናበቱ ተገቢ ነው። በማለት ተከራክረዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ ከላይ ባጭሩ የተገለጸ ሲሆን እኛም በስር ፍርድ ቤት የተሰጠው ወሳኔ ላይ መሰረታዊ የህግ ትርጉም ስህተት ተፈጽሟል ወይ? የሚለውን አግባብነት ካለው ህግ ጋር በማገናዘብ መርምረናል። ከመዝገቡ መረዳት እንደሚቻለው ተጠሪዎች ላይ የቀረበው ክስ የወንጀል ህግ አንቀጽ 453/2/ ተላልፈው በፖሊስ የምርመራ መዝገብ የሰጡትን የምስክርነት ቃል ፍርድ ቤት ቀርበው በመለወጣቸው ሀሰተኛ የምስክርነት ቃል በመስጠት ወንጀል ፈጽመዋል ተብሎ ነው። የከፍተኛው ፍርድ ቤት ተጠሪዎች በፖሊስ የምርመራ መዝገብ ላይ ተከሳሾች ደን ሲቆርጡ አይተናል ብለው መስክረው ፍርድ ቤት ቀርበው አላየንም በማለታቸው ሁለቱን የምስክርነት ቃል በማነጻጸር ልዩነት መኖሩን አረጋግጦ ፍርድ ቤት ቀርበው ሀሰተኛ ምስክርነት ቃል ሰጥተዋል በሚል በተከሰሱበት አንቀጽ ስር የጥፋተኛነት ወሳኔ የሰጠ ሲሆን የአማራ ክልል ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ይህንን ወሳኔ የሻረው በዋናነት የማስረጃ ምዘና መሰረት አድርጎ ሳይሆን የፖሊስ ተቋም የወንጀል ምርመራ ስራ በወንጀል ህግ አንቀጽ 453 ድንጋጌ መሰረት የዳኝነት ነክነት በሚለው ትርጉም የሚሸፈን መሆን አለመሆኑን በመመርመር ስለመሆኑ ከወሳኔው ይዘት መገንዘብ ተችሏል።

ስለሆነም በዚህ ችሎት ሊመረመር የሚገባው ነገር የክልሉ ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የፖሊስ የወንጀል ምርመራ ስራ የዳኝነት ነክነት ያለው ስርዓት የሚካሄድበት በሚለው ሐረግ የሚሸፈን አይደለም በማለት የሰጠው ትርጉም አግባብነት ላይ ነው። እንደሚታወቀው በወንጀል ፍትህ አስተዳደር ስራ ውስጥ የፖሊስ ተቋም በግንባር ቀደምትነት የሚጠቀስ እንደሆነ እሙን ነው። ከፖሊስ ተቋም ዋነኛ ተግባር ውስጥ ወንጀልን መከላከል እንዲሁም ወንጀል ተፈጽሞ ሲገኝ ተገቢውን ምርመራ ማድረግና ወንጀለኛውን አድኖ ለህግ በማቅረብ ብሎም ፍርድ ማሰጠት እንዲሁም ፍርዱን ማስፈጸም ግንባር ቀደም ተጠቃሽ ተግባርና ሃላፊነት ስለመሆኑ የፖሊስ ተቋም ማቋቋሚያ አዋጆችና የወ/መ/ስ/ስ/ህግ ድንጋጌዎች ይዘት የሚያስገነዝቡን ጉዳይ ነው። ስለሆነም በወንጀል ፍትህ አስተዳደር ስርዓት ውስጥ የፖሊስ ተቋም ሚና ከፍተኛ መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ አሁን ከቀረበው ክርክር አንጻር ተጠሪዎች በፖሊስ የምርመራ መዝገብ ላይ የሰጡትን የምስክርነት ቃል በፍርድ ቤት ቀርበው ለውጠዋል በሚል ሀሰተኛ የምስክርነት ቃል ሰጥተዋል የሚለው የአቃቤ ህግ ክስ በወንጀል ህጉ አንቀጽ 453 ስር የሚሸፈን መሆን አለመሆኑን ለመመርመር እንዲረዳን የድንጋጌው የተቀረጸበትን ሃይለቃል ማየት ይገባል። የወንጀል ህግ አንቀጽ 453/1/ ላይ የተደነገገው «የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ስርዓት በሚካሄድበት ጊዜ ምስክር ሆኖ የቀረበ ማንም ሰው ማንኛውንም ተከራካሪ ወገን ለመጥቀም ወይም ለመጉዳት አስቦ ሀሰተኛ ምስክርነት ወይም ልዩ አዋቂነት አስተያየት የሰጠ እንደሆነ ወይም እውነቱን የደበቀ እንደሆነ ሀሳቡ ከግቡ ባይደርስም ...» በዚህ ደንጋጌ ስር ጥፋተኛ ተብሎ እንደሚቀጣ እንዲሁም የተፈለገው ውጤት የተገኘ እንደሆነ በንኡስ አንቀጽ ሁለት ስር በተደነገገው አግባብ የሚቀጣ ስለመሆኑ ተመልክቷል። የእንግሊዝኛው ቅጂም እንዲህ ይነበባል። «453/1/ whoever being a witness in judicial or quasi-judicial proceeding knowingly makes or gives a false statement or expert opinion or hides the truth whether to the advantage or the prejudice of any party thereto...» በሚል ይገልጻል።

በዚህ ድንጋጌ ውስጥ ከተመለከቱት የወንጀል ማቋቋሚያ መሰረታዊ ፍሬነገሮች ውስጥ አከራካሪ ሆኖ የቀረበው ድርጊቱ የተፈጸመው ዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ያለው ስርዓት የሚካሄድበት የሚለው ሃይለቃል የፖሊስ የወንጀል ምርመራ ስራን ያካትታል

ወይ የሚለው ነው። ለዚህ ጥያቄ ምላሽ ለማግኘት «ዳኝነት» እና «ዳኝነት ነክነት» ለሚለው ቃል ትርጉም መፈለግ ግድ ይላል። የእነዚህ ቃላት ትርጉም በሀገራችን የህግ ኮዶች ወይም መዝገብ ቃላት ላይ በቀጥታ ማግኘት አስቸጋሪ በመሆኑ ተመሳሳይ የእንግሊዘኛ ትርጉም መመልከት ተመራጭ ሆኖ አግኝተናል። በዚህ ረገድ ታዋቂው የህግ መዝገብ ቃል BLAKS LAW DECTIONARY ላይ እንደተተረጎመው፡-

«JUDICIARY-the branch of government invested with judicial power» በማለት ትርጉም የሰጠ ሲሆን «QUASI-JUDICIAL ..hold hearings, weigh evidence; and draw conclusions from them, as basis for their official action, and to exercise discretion of judicial nature» በሚል ትርጉም ሰጥቷል።

ከዚህ መገንዘብ የሚቻለው የመጀመሪያው የዳኝነት ስራ የሚያከናውን የዳኝነት ስልጣን የተሰጠው አንደኛው የመንግስት አካል ወይም መደበኛውን ፍርድ ቤት የሚያመለክት ሲሆን የዳኝነት ነክነት ስራ የሚካሄድበት ደግሞ በዳኝነት መልክ ወይም መሰል ሁኔታ ክርክር የሚሰማበት፣ የቀረበለት ማስረጃ ተመዝኖ ከድምዳሜ የሚደረስበትና የበኩሉን ወሳኔ የሚሰጥበት ሂደት የሚከናወንበት ተቋም የሚመለከት ነው። በዚህ ረገድ ተጠቃሽ የሆኑት ተቋማት እንደግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ፣ የአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ቦርድ፣ የግለግል ተቋማትና ሌሎችም መሰል ከራል የዳኝነት ስልጣን የተሰጣቸው አስተዳደራዊ ተቋማት ስለመሆናቸው ሀገራችንን ጨምሮ የተለያዩ ሀገሮች ልምድ ያመለክታል። ይህ በዘርፉ በተደረጉ ጥናቶችና በርካታ ጽሁፎች ላይም የሚጠቀስ ነው። ከዚህም ባሻገር የተሻሻለው የወንጀለኛ መቅጫ ህግ ሀተታ ዘምክንያት ላይ እንደተመለከተው ቀደም ሲል ስራ ላይ የነበረው የ1949 ዓ.ም የወንጀለኛ መቅጫ ህግ አንቀጽ 447 ስር ሀሰተኛ ምስክርነትን አስመልክቶ የተደነገገው ያስተዳደር ፍትሐ ብሔር፣ የወንጀል ወይም የሽምግልና ዳኝነት፣ የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ያለው ስነስርዓት የሚፈጸምበት በሚል የተዘረዘረው የተጓዘ በመሆኑ የዳኝነት ወይም የዳኝነት ነክነት ያለው ስርዓት የሚካሄድበት በሚል በአዲሱ የወንጀል ህግ አንቀጽ 453 ስር ተሻሽሎ የቀረበ ስለመሆኑ ተገልጿል። ከዚህም አንጻር ሲታይ የወንጀል ምርመራ ሂደት በዚህ አንቀጽ ስር እንዲሸፈን ያልተደረገ ስለመሆኑ ነው።

ሲጠቃለል የዳኝነት ነክነት ያለው ስርዓት የሚካሄድበት የሚለው ሀረግ ጥቅል ትርጉም ዳኝነት መሰል ተግባር የሚከናወንበት ሂደት የሚያመለክት ሲሆን በህጉ የተለየ ሁኔታ ካልደነገገ በስተቀር በስነስርዓት ህጉ በተደነገገው አግባብ ክርክር የሚመራበትና ምስክርም ሲሰማ እውነትን ለመመስከር ቃለመሃላ ፈጽሞ ቃሉን የሚሰጥበት አካሄድ የሚከተል መሆኑን መገንዘብ አዳጋች አይደለም። ከዚህ ጋር በተያያዘ በፖሊስ በወንጀል ምርመራ ወቅት ምስክሩ የሚሰጠው ቃል ልክ እንደመደበኛው የዳኝነት አካል ወይም የዳኝነት ነክነት ወይም መሰል ተቋም ቃለ መሃላ ፈጽሞ የሚሰጥ የምስክርነት ቃል ካለመሆኑም በተጨማሪ ምስክሩ በፖሊስ የምርመራ መዝገብ ላይ የሰጠው የምስክርነት ቃል እና በፍርድ ቤት የሰጠው የምስክርነት ቃል መካከል ልዩነት በተፈጠረ ጊዜ በፖሊስ የሰጠው የምስክርነት ቃል እውነት ነው ነገር ግን በፍርድ ቤት የሰጠው የምስክርነት ቃል ሀሰት ነው ለማለት የምስክሩ ቃል መለያየት ብቻውን በቂ ማስረጃ ነው ብሎ ለመውሰድ የሚያስችል የህግ መሰረት የለም። በእርግጥ አንድ ምስክር ለፖሊስ የሰጠውን ቃል ፍ/ቤት ሲቀርብ ከቀየረ ከሁለቱ አንዱ የሀሰት ቃል መሆኑ እሙን ነው። ሆኖም አመልካች ክስ ከመመስረቱ በፊት ከሁለቱ ቃሎች መካከል የሀሰት ቃል የትኛው እንደሆነ በትክክል በሌላ ማስረጃ ማስረዳት ይጠበቅበታል።

በዚህ መዝገብ በተያዘውም ጉዳይ ተጠሪዎች በፖሊስ የምርመራ መዝገብ የሰጡት የምስክርነት ቃል እውነተኛ የሆነውን ለውጠው በፍርድ ቤት ቀርበው የሀሰት የምስክርነት ቃል ሰጥተዋል በማለት አቃቤ ህግ የወንጀል ህግ አንቀጽ 453/2/ መሰረት በማደረግ ያቀረበውን ክስ ለማስረዳት ያቀረበው ማስረጃ ተጠሪዎች በፖሊስ ምርመራ ላይ የሰጡት ቃል እና በፍርድ ቤት የሰጡትን ቃል በማነጻጸር እንደመሆኑ ጉዳዩን በይግባኝ የመረመረው አማራ/ብ/ክ/መ/ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ድንጋጌው በፖሊስ የወንጀል ምርመራ ሂደት የተሰጠን የምስክርነት ቃል በቀጥታ ከፍርድ ቤት የምስክርነት ቃል በማነጻጸር የኋለኛው የሀሰት ቃል ነው ለማለት በፖሊስ የተሰጠ ቃል የዳኝነት ነክነት ከሚለው የሚያጠቃለል አይደለም በማለት የደረሰበት ድምዳሜ ላይ መሰረታዊ የህግ አተረጓጎም ስህተት የተፈጸመበት ነው የሚባልበት ምክንያት አላገኘንም። በዚህ አግባብ ተከታዩን ወሳኔ ሰጥተናል።

ዉ ሳ ኔ

የአማራ ብ/ክ/መ/ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/17096 በ05/10/09 ዓ.ም የሰተጠዉ ፍርድ እና ይህንኑ በማጽናት ክልሉ ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/70512 ላይ በ26/03/2010 ዓ.ም የሰጠዉ ትእዛዝ በወ/መ/ስ/ስ/ህግ ቁ/195/2/ለ/2 መሰረት ጸንቷል። ይጻፍ።

መዝገቡ ተዘግቷል ይመለስ።

የማይኑበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ፍ